

Nr 6.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om arbetstiden å svenska fartyg; given Stockholms slott den 2 augusti 1919.

Under åberopande av bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag om arbetstiden å svenska fartyg.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

GUSTAF.

F. V. Thorsson.

Förslag

till lag om arbetstiden å svenska fartyg.

Med ändring av vad 44 och 96 §§ sjölagen innehålla häremot stridande förordnas som följer:

Inledande bestämmelser.

1 §.

1 mom. Denna lag äger, med nedan omförmälda undantag, tillämpning beträffande arbete, som å svenskt fartyg mot betalning anställd person för fartygets räkning eller eljest på grund av förmans uppdrag ombord å fartyget eller annorstädes utför.

2 mom. Från lagens tillämpning undantages arbete, som utföres av befälhavare å fartyg, å vilket utom befälhavaren minst två personer äro anställda;

förste styrman å fartyg, varest ytterligare minst en styrman finnes;
förste maskinist å fartyg, varest ytterligare minst en maskinist

finnes;

läkare och telegrafist;

person, som är anställd huvudsakligen för passagerares förplägning och upppassning med därtill hörande rengöring och diskning eller för passagerares räkning i övrigt;

person, tillhörande redarens familj; samt

person, vilken är anställd å fartyg av följande slag, nämligen:

a) kronan tillhörigt fartyg, om vilket Konungen icke annorlunda förordnat,

b) fiske- eller fångstfartyg, då det såsom sådant användes,
 c) isbrytar- eller bärgningsfartyg, då det såsom sådant användes,
 d) lustfartyg,
 e) segelfartyg, med eller utan hjälpmaskin, vars bruttodräktighet icke överstiger 75 ton, samt annat fartyg, som icke äger en nettodräktighet av minst 20 ton, såvida ej Konungen om fartyg, varom nu är sagt, annorlunda förordnat.

3 mom. När synnerliga skäl därtill äro, må Konungen eller den myndighet, åt vilken Konungen må hava uppdragit att i vissa avseenden därutinnan utöva beslutanderätt, medgiva undantag jämväl i övrigt från tillämpningen av denna lag.

2 §.

1 mom. I denna lag förstås med
skeppstjänst: arbete varom i 1 § 1 mom. sägs;
sjöman: en var som förrättar skeppstjänst, varå lagen äger tillämpning;
oavbruten gång: att icke land angöres eller eljest beröring med land äger rum under längre tid än två timmar vid varje tillfälle;
helgdag: söndag eller här i riket bruklig helgdag;
oceanfart: fart bortom 61 grader nordlig latitud (Bergen), 11 grader västlig longitud (Irlands västkust) och 48 grader nordlig latitud (Brest);
nordsjöfart: annan fart bortom linjen Skagen—Lindesnäs och linjen Esbjerg—Texel.

2 mom. Vid beräkning av arbetstid enligt denna lag skola undantagas måltidsrast ävensom annat uppehåll i skeppstjänsten, försåvitt det samma varar minst en timme.

Ordinarie arbetstid till sjöss.

3 §.

Befinner sig fartyg till sjöss å resa, vilken under vanliga förhållanden kräver mera än tolv timmars oavbruten gång, skall skeppstjänst vara indelad i vakter (skift) på allmänt brukligt sätt.

4 §.

Beträffande sjöman å fartyg som i 3 § avses, vilkens arbete är indelat i vakter, gäller
 att arbetstiden icke må under två på varandra följande dygn överstiga tjugufyra timmar;

att, i fall antalet styrmän, maskinister, motormän, smörjare eller kollämpare uppgår till minst tre, arbetstiden för sjöman i dylik ställning icke må under två på varandra följande dygn överstiga sexton timmar;

att arbetstiden för eldare å ångfartyg i oceanfart eller å sådant fartyg i nordsjöfart, vars maskinstyrka uppgår till minst tvåhundrafemtio indikerade hästkrafter, eller å dylikt fartyg, som är statt i inskränkta fart och vars maskinstyrka uppgår till minst sexhundra indikerade hästkrafter, icke må, i fall resan under vanliga förhållanden kräver mera än tjugufyra timmars oavbruten gång, under två på varandra följande dygn överstiga sexton timmar; samt

att å helgdag sjöman icke må användas till annan skeppstjänst än dels vad som erfordras för fartygets framdrivande, manövrering eller navigering dels ock, där det kan anses ingå i sjömannens åligganden, lättare rengöring eller sådant arbete, som, enligt vad i 6 § stadgas, kan å helgdag åläggas i nämnda paragraf avsedd personal.

5 §.

Sjöman å fartyg som i 3 § avses, vilkens arbete icke är indelat i vakter och som ej tillhör den i 6 § omförmälda personal, må å söckendag ej användas till skeppstjänst mera än nio timmar och å helgdag ej till annan skeppstjänst än högst en timmes lättare rengöringsarbete, i den mån sådant rengöringsarbete kan anses ingå i sjömannens åligganden.

Arbetstiden för sjöman, som i denna paragraf avses (*dagman*), skall förläggas å söckendag mellan klockan 6 f. m. och klockan 6 e. m. samt å helgdag mellan klockan 6 och klockan 9 f. m.

6 §.

Sjöman å fartyg som i 3 § avses, vilkens arbete icke är indelat i vakter och som är anställd för tillsyn å provianten, för tillredning eller servering av kosten eller för uppässning i övrigt eller för den rengöring eller diskning, som med dylikt arbete äger samband, må å söckendag icke användas till skeppstjänst mera än tolv timmar och å helgdag ej till annan skeppstjänst än tillredning och servering av kosten jämte tillhörande diskning ävensom nödig uppässning i övrigt samt den lättare rengöring, som kan anses ingå i sjömannens åligganden.

Arbetstiden för sjöman, som i denna paragraf avses (*kökspersonal*), skall förläggas mellan klockan 5 f. m. och klockan 8 e. m.

7 §.

Befinner sig fartyg till sjöss å resa, som under vanliga förhållanden kräver högst tolv timmars oavbruten gång, och är skeppstjänst indelad i vakter på allmänt brukligt sätt, skola bestämmelserna i 4—6 §§ lända till efter rättelse.

8 §.

Befinner sig fartyg till sjöss å sådan resa, som i 7 § avses, men är ej skeppstjänst indelad i vakter på allmänt brukligt sätt, skall beträffande arbetstiden gälla

att sjöman icke må användas till skeppstjänst, däri inbegripen skeppstjänst i hamn, mera än tjugufyra timmar under två på varandra följande dygn; samt

att annan än kökspersonalen tillhörande sjöman ej heller må användas mera än sextiotre timmar i veckan.

Ordinarie arbetstid i hamn.

9 §.

Under fartygs uppehåll i hamn må befälhavare, därest fartygets avgång skall äga rum senast under dygnet näst efter det, varunder fartyget ankommit till hamnen, anordna skeppstjänsten i enlighet med de bestämmelser, som äga tillämpning, då fartyget är till sjöss.

10 §.

Därest fartygs uppehåll i hamn avses att vara längre, än i 9 § omförmäles, eller skeppstjänsten vid kortare uppehåll dock ej varder anordnad så, som i nämnda paragraf sägs, skall beträffande sjömans ordinarie arbetstid gälla

att sjöman, som ej tillhör kökspersonalen, icke må å söckendag användas till skeppstjänst mera än åtta, i tropikerna sju, timmar och å helgdag icke till annan skeppstjänst än högst en timmes lättare rengöringsarbete, i den mån sådant rengöringsarbete kan anses ingå i sjömannens åligganden;

att sjöman, som tillhör kökspersonalen, icke må å söckendag användas till skeppstjänst mera än tolv timmar och å helgdag ej till annan

skeppstjänst än tillredning och servering av kosten jämte fillhörande diskning ävensom nödig uppässning i övrigt samt den lättare rengöring, som kan anses ingå i sjömannens åligganden; samt

att arbetstiden skall förläggas för sjöman, som ej tillhör kökspersonalen, å söckendag mellan klockan 6 f. m. och klockan 6 e. m. och å helgdag mellan klockan 6 och klockan 9 f. m., såvida ej annat överenskommes eller är i vederbörande hamn brukligt, samt för kökspersonalen mellan klockan 5 f. m. och klockan 7 e. m., så framt ej annat föranledes av sådan ändrad förläggning av arbetstid, varom nyss nämnts.

För nödig vakttjänst må arbetstiden kunna förläggas mellan klockan 6 e. m. och klockan 6 f. m.; dock skall i sådant fall antingen motsvarande fritid vara beredd eller beredas under närmast föregående, samma eller närmast efterföljande dygn eller ock ersättning utgå såsom för övertidsarbete.

11 §.

Under fartygs uppehåll i hamn skall sjöman, för att få tillfälle att under affärs- och expeditionstid gå i land, en gång i månaden åtnjuta ledighet från skeppstjänsten för tiden efter klockan 12 middagen å dag, då affärs- och expeditionslokaler hållas öppna. Överstiger icke fartygs oavbrutna uppehåll i hamn fyrtioåtta timmar, må dock sådan ledighet påfordras allenast, såvida fartygets avgång därigenom icke fördröjes.

Ordinarie arbetstid vid ankomst till eller avgång från hamn.

12 §.

1 mom. Då fartyg, varå skeppstjänst är indelad i vakter på allmänt brukligt sätt, ankommer till eller avgår från hamn, må sjöman användas till arbete utöver vad i 4, 5, 6 eller 10 § stadgas, dock icke längre tid, än att arbetstiden under två på varandra följande dygn för sjöman, vilkens arbetstid enligt bestämmelserna i 4 § må utgöra högst sexton timmar, icke överstiger denna tid samt för annan sjöman icke överstiger tjugufyra timmar.

2 mom. Då fråga är om annat fartyg, än i 1 mom. avses, regleras sjömans arbetstid vid fartygets ankomst till eller avgång från hamn av bestämmelserna i 8 §.

Säkerhetstjänst och övertidsarbete m. m.

13 §.

Utan hinder av vad här ovan stadgats må sjöman användas till skeppstjänst, då fråga är om:

a) skeppstjänst, som med hänsyn till säkerheten för fartyg, liv eller gods eller till fartygs navigering eller manövrering till sjöss nödvändigt måste utföras å annan tid, än sjömannen eljest har att förrätta skeppstjänst;

b) skeppstjänst, som erfordras för lämnande av hjälp, varom i 34 a, 223 eller 223 a § sjölagen sägs;

c) deltagande i sådana övningar med bärgnings- och eldsläckningsredskap, som, i enlighet med vad därom särskilt stadgas, varda anställda;

d) askhissning till sjöss; samt

e) skeppstjänst, som föranledes därav, att besättningen blivit under pågående resa förminskad.

För skeppstjänst, som sjöman utför på grund av bestämmelserna i denna paragraf, är han, såvitt ej annat överenskommits, icke berättigad till ersättning i vidare mån, än i 95 § sjölagen sägs.

14 §.

Sjöman vare pliktig att i större utsträckning och å andra tider, än i 4, 5, 6, 8, 10 eller 12 § sägs, mot ersättning utföra jämväl annan än i 13 § omförmäld skeppstjänst (*övertidsarbete*).

Beträffande sådant övertidsarbete gälla de i 15 § angivna begränsningar, dock ej då fråga är om skeppstjänst, som erfordras för vidtagande av åtgärd, som blivit påbjuden av myndighet i hamn och som måste företagas å tid, då sjöman eljest endast må användas till skeppstjänst, som i 13 § omförmäles.

15 §.

1 mom. Å fartyg, där skeppstjänst är indelad i vakter på allmänt brukligt sätt, må till sjöss eller under dygn, då fartyg ankommer till eller avgår från hamn, övertidsarbete icke åläggas sjöman, såvida tiden för hans skeppstjänst därigenom skulle under två på varandra följande dygn med mera än sex timmar överskjuta den ordinarie arbetstiden.

2 mom. Befinner sig fartyg, som i 1 mom. avses, i hamn, må sjöman icke användas till övertidsarbete

å *söckendag*, därest tiden för sjömannens skeppstjänst därigenom skulle antingen överstiga den ordinarie arbetstiden för samma dygn med mera än sex timmar eller under två på varandra följande dygn uppgå till mera än tjuguatta timmar; samt

å *helgdag*, därest sjömannens skeppstjänst under samma dag därigenom skulle överstiga åtta, i tropikerna sju, timmar.

Till övertidsarbete för annan lastning eller lossning än sådan, som avser passagerares effekter eller post eller gods, vars lastning eller lossning ej kan utan fara för godset uppskjutas, må sjöman ej användas å helgdag eller oftare än varannan dag, så framt icke övertidsarbetet erfordras för att fartygets avgång ej må avsevärt fördröjas.

3 mom. Å annat fartyg, än i 1 mom. avses, må sjöman icke användas till övertidsarbete, därest den tid, varunder han såväl i hamn som till sjöss utför skeppstjänst, därigenom skulle under två på varandra följande dygn överstiga trettio timmar.

4 mom. Till övertidsarbete må sjöman icke användas mera än aderton timmar i veckan.

16 §.

Ersättning för övertidsarbete skall, för timme beräknat, utgöra, när arbetet utföres å söckendag, minst en etthundrafemtiondel och, när arbetet utföres å helgdag, minst en sjuttiofemtedel av sjömannens kontanta månadslön.

Har sjöman någon dag mera än två timmar använts till övertidsarbete, bestående av lastning eller lossning, skall, därest han under närmast följande dag eller dagar användes för enahanda arbete, sjömannen för det å sistberörda dag eller dagar utförda övertidsarbete av sådan art utfå ersättning efter den för övertidsarbete å helgdag stadgade beräkningsgrund, ändock att arbetet utförts å söckendag.

Ersättningen skall beräknas särskilt för varje tillfälle övertidsarbete utföres. För varje påbörjad halvtimme betalas ersättning såsom för halvtimme.

Övriga bestämmelser.

17 §.

Innehåller avtal om skeppstjänst villkor stridande mot denna lag, vare det villkor utan verkan.

18 §.

För varje dag, varunder övertidsarbete förekommer, åligger det befälhavaren att senast nästföljande dag härom göra anteckning i särskild övertidsjournal, upprättad enligt formulär, som fastställs av fartygsinspektionens chefsmyndighet.

Ej må någon, vars rätt är därav beroende, förvägras att om över-

tidsjournals innehåll undfå nödig kännedom och att därav taga skriftligt utdrag. Övertidsjournal skall av redaren förvaras minst två år efter dess avslutning.

19 §.

Befälhavare skall tillse, att ett exemplar av denna lag finnes tillgängligt ombord å fartyget.

20 §.

Tillsyn å efterlevnaden av denna lag utövas av fartygsinspektionens tillsynsorgan; och skall i övrigt beträffande tillsynen i tillämpliga delar lända till efter rättelse vad i 1, 6 och 7 kap. lagen den 16 oktober 1914 om tillsyn å fartyg finnes stadgat.

Närmare föreskrifter angående tillsynens utövande meddelas av Konungen.

21 §.

Befälhavare, som använder sjöman till skeppstjänst i strid mot vad i denna lag stadgas eller som bryter mot bestämmelsen i 11 §, straffes med böter från och med tio till och med ettusen kronor.

Lika med befälhavare straffes redare, där förseelsen visas hava skett med hans vetskap och vilja.

22 §.

Bryter befälhavare eller redare mot bestämmelse, som är meddelad i 18 §, straffes med böter från och med fem till och med femhundra kronor.

23 §.

Har befälhavare, sig eller annan till nytta eller att därmed skada göra, fört falsk övertidsjournal eller övertidsjournalen ändrat eller förstört, undanstuckit eller oläslig gjort, straffes med böter från och med fem till och med femhundra kronor eller fängelse i högst sex månader.

Har redare gjort sig skyldig till förseelse, som nu sagts, eller visas sådan av befälhavaren begången förseelse hava skett med redarens vetskap och vilja, vare han förfallen till enahanda ansvar.

24 §.

Asidosätter befälhavare den skyldighet, som enligt 19 § åligger honom, straffes med böter från och med fem till och med etthundra kronor.

25 §.

Allmän åklagare åligger att tala å förseelse, varom i denna lag sägs.

26 §.

Om domstol i tvistemål, som bör bedömas efter denna lag, skall vad i 323—325 §§ sjölagen stadgas äga motsvarande tillämpning.

27 §.

Om domstol i mål rörande förseelse, varom i denna lag sägs, skall vad i 328 § sjölagen stadgas äga motsvarande tillämpning.

28 §.

Böter, som enligt denna lag ådömas, tillfalla kronan och skola vid bristande tillgång till deras fulla gäldande förvandlas enligt allmänna strafflagen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1920, dock att 1 § 3 mom. skall lända till efterrättelse från och med den 1 november 1919. Lagen gäller till och med den 31 december 1923; skolande dels beträffande sådan under tiden för lagens giltighet begången förseelse, som avses i 21—24 §§, dels ock i fråga om domstol i tvistemål, som bör bedömas efter denna lag, vad i lagen är stadgat fortfara att gälla även efter sistnämnda dag.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 16 juli
1919.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden: PETERSSON,
 SCHOTTE,
 PETRÉN,
 NILSON,
 LÖFGREN,
 Friherre PALMSTIERNA,
 RYDÉN,
 UNDÉN,
 THORSSON.

Efter gemensam beredning med cheferna för justitie- och civildepartementen anförde chefen för finansdepartementet, statsrådet Thorsson, härefter följande:

»Genom en den 21 mars 1919 dagtecknad proposition (nr 364) hade Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att antaga ett vid propositionen fogat förslag till lag om arbetstiden å svenska fartyg. Riksdagens andra särskilda utskott, till vilket propositionen hänvisats, tillstyrkte i sitt utlåtande nr 6 Kungl. Maj:ts förslag med vissa ändringar. Vid förslaget behandling i kamrarna stannade emellertid dessa i olika beslut. Medan andra kammaren i huvudsak antog lagförslaget, sådant detsamma förelåg i propositionen och i utskottets utlåtande, beslöt första kammaren, i enlighet med en av herr Nilsson i Skottlandshus med flere mot utskottets hemställan anförd reservation, att avslå förslaget. På sätt riksdagen i skrivelse den 11 juni 1919, nr 327, anmält, hade frågan därmed för denna gång förfallit.

Då det synes mig synnerligen angeläget, att en lagstadgad begränsning av sjöfolkets arbetstid kommer till stånd samtidigt med att normalarbetsdagen införes inom industrin och därmed besläktade arbetsområden, torde jag få på nytt anmäla ett förslag till lag om arbetstiden å svenska fartyg, att föreläggas den snart sammanträdande urtima riksdagen. Detta förslag överensstämmer i stort sett med det av årets lagtima riksdag behandlade. I vissa punkter har förslaget omarbetats i enlighet med vad vederbörande utskott vid sistnämnda riksdag föreslagit. Därjämte hava emellertid ytterligare några ändringar vidtagits i det förut framlagda lagförslaget.

Sålunda hava från lagens tillämplighetsområde generellt undantagits fartyg, som icke äga den för registreringsplikt stadgade dräktighet, medan dylika fartyg enligt det förra förslaget allenast kunde undantagas med stöd av den dispensrätt, som medgavs Konungen eller av Konungen förordnad myndighet.

Vidare har den ordinarie arbetstiden i hamn nedsatts från åtta och en halv timmar till åtta — i tropikerna sju — timmar. Till stöd för sistnämnda avvikelse från det tidigare lagförslaget må — förutom önskvärdheten att vinna överensstämmelse med de föreslagna bestämmelserna rörande normalarbetsdagen — anföras, att det norska stortinget uti den nyligen antagna lagen om arbetstiden å norska fartyg bestämt arbetstiden vid land på enahanda sätt. Ytterligare må framhållas, att enligt de mellan Dansk Dampskibsrederiforening samt Sømaendenes Forbund och Søfyrbødernes Forbund tills vidare till och med den 31 maj 1920 gällande avtal arbetstiden vid land fastställts till åtta timmar.

Detaljerad jämförelse mellan det omarbetade och det förut framlagda förslaget.

Efter denna allmänna redogörelse för det omarbetade lagförslaget torde jag få övergå till en mera detaljerad jämförelse mellan detsamma och det tidigare förslaget.

1 §.

Uti det förut framlagda förslaget hade denna paragraf följande lydelse:

1 §.

1 mom. Denna lag äger, med nedan omförmälda undantag, tillämpning beträffande arbete, som å svenskt fartyg mot betalning anställd person för fartygets räkning eller eljest på grund av förmans uppdrag ombord å fartyget eller annorstädes utför.

2 mom. Från lagens tillämpning undantages arbete, som utföres av befälhavare å fartyg, å vilket utom befälhavaren minst två personer äro anställda; förste styrman å fartyg, varest ytterligare minst en styrman finnes;

förste maskinist å fartyg, varest ytterligare minst en maskinist finnes;
 läkare och telegrafist;
 person, som är anställd uteslutande för passagerares förplägning och upppassning med därtill hörande rengöring och diskning eller för passagerares räkning i övrigt;
 person, tillhörande redarens familj; samt
 person, vilken är anställd å fartyg av följande slag, nämligen:
 a) kronan tillhörigt fartyg, om vilket Konungen icke annorlunda förordnat,
 b) fiske- eller fångstfartyg, då det såsom sådant användes,
 c) isbrytar- eller bärgningsfartyg, då det såsom sådant användes,
 d) lustfartyg,
 e) segelfartyg, som nyttjas allenast i fart på helt eller delvis inom riket belägna insjöar, floder eller kanaler eller inomskärs eller utanför öppen kust på oavbruten sträcka av högst 30 distansminuter eller utomskärs på enahanda sträcka eller mellan orter vid Öresund eller på Kristianiafjorden intill Laurvig.

§ mom. När synnerliga skäl därtill äro, må Konungen eller den myndighet, åt vilken Konungen må hava uppdragit att i vissa avseenden därutinnan utöva beslutanderätt, medgiva undantag jämväl i övrigt från tillämpningen av denna lag.

Andra särskilda utskottet föreslog vid lagförslagets behandling, att uti stadgandet i 2 mom., att från lagens tillämpning undantoges arbete, som utfördes av person, som vore anställd uteslutande för passagerares förplägning och upppassning med därtill hörande rengöring och diskning eller för passagerares räkning i övrigt, ordet »uteslutande» skulle strykas. Utskottet motiverade denna hemställan därmed, att kökspersonalen å de svenska fartygen — vilken så gott som undantagslöst på samma gång omhändertog såväl passagerarnas som befälhavarens och besättningens förplägnad — därest lagförslaget bibehölls vid sin ursprungliga lydelse, skulle förhindras att fullgöra sin tjänst i den utsträckning, som för de ombordvarandes betjänande kunde vara önskvärd.

Vad utskottet sålunda anfört synes mig i viss mån böra vinna beaktande. Emellertid skulle den av utskottet förordade åtgärden att stryka ordet »uteslutande» kunna leda därtill, att personal, som endast i ringa utsträckning hade till uppgift att betjäna passagerarna, i strid mot lagförslagets andemening ginge miste om förmånen av arbetstidens begränsning. För förebyggande av såväl den ena som den andra av ovan antydda konsekvenser har jag låtit ersätta ordet »uteslutande» med ordet »huvudsakligen».

Utskottet föreslog vidare, att undantaget under e) i 2 mom. av förevarande paragraf måtte ändras att avse segelfartyg, med eller utan motor, vars bruttodräktighet icke överstege 75 ton. Till stöd härför anförde utskottet huvudsakligen, att ifrågavarande undantagsbestämmelse, sådan den vore formulerad i Kungl. Maj:ts förslag, säkerligen skulle medföra betydande svårigheter för en mängd mindre fartyg, vilka än

ginge i sådan fart, som bestämmelsen angåve, och än utsträckte sina resor något längre, varförutom kontrollen över lagens iakttagande skulle erbjuda stora svårigheter.

På grund härav har jag vid lagförslagets omarbetande funnit mig böra giva ifrågavarande bestämmelse det av utskottet förordade innehåll. I samband härmed har ock, på sätt jag i det föregående antytt, bestämmelsen utvidgats att även omfatta alla motor- och ångfartyg, som icke äga den för registreringsplikt stadgade dräktighet, d. v. s. en nettodräktighet av minst tjugu registerton. Då emellertid i särskilda fall en tillämpning av stadgandena om arbetstidens begränsning kan komma att visa sig behöfelig jämväl beträffande sådana mindre fartyg, varå omhandlade undantagsbestämmelse har avseende, har i det omarbetade förslaget befogenhet lämnats Konungen att förordna om en dylik tillämpning av de allmänna reglerna.

2 §.

Denna paragraf överensstämmer i allo med samma paragraf i det tidigare förslaget.

3 §.

Uti denna paragraf föreskrives nu, liksom i det förut framlagda förslaget, att, om fartyg befinner sig till sjöss å resa, vilken under vanliga förhållanden kräver mera än tolv timmars oavbruten gång, skeppstjänst skall vara indelad i vakter på allmänt brukligt sätt.

Beträffande denna bestämmelse anförde andra särskilda utskottet, att densamma, jämförd med definitionen å »oavbruten gång» i 2 §, skulle kunna leda till, att skyldigheten att hava skeppstjänst indelad i vakter komme att gälla å trader, t. ex. i trafik med talrika men obetydliga anöringsställen, där vaktindelning ej vore bruklig eller lämplig. Utskottet föreslog därför, att orden »mera än tolv timmars oavbruten gång» borde ändras till »mera än femton timmars oavbruten gång».

Den sålunda ifrågasatta ändringen anser jag mig icke kunna tillstyrka. Jag inskränker mig härvid till att påpeka, att ifrågavarande bestämmelse ansluter sig till det genom lagen den 16 oktober 1914 under 5 a § i sjölagen införda stadgande, enligt vilket beträffande fartygs bemanning gäller, att för resa, som under vanliga förhållanden kräver mera än tolv timmars oavbruten gång eller eljest är sådan, att skeppstjänsten måste indelas på skift, fartyg icke må hava mindre däcksbesättning än som jämte befälet är i vardera av två vakter tillräcklig

för skeppstjänsten å däck, medan fartyget är i gång, ej heller, om det är ångfartyg, mindre maskinbesättning än som jämte maskinbefälet är i vardera av två vakter tillräcklig för skeppstjänsten i maskinen under fartygets gång.

4 §.

Denna paragraf hade i det förut framlagda förslaget följande lydelse:

4 §.

Beträffande sjöman å fartyg som i 3 § avses, vilkens arbete är indelat i vakter, gäller att arbetstiden icke må under två på varandra följande dygn överstiga tjugufyra timmar;

att i fall antalet styrmän, maskinister, smörjare eller kollämpare uppgår till minst tre, arbetstiden för sjöman i dylik ställning icke må under två på varandra följande dygn överstiga sexton timmar;

att arbetstiden för eldare å ångfartyg i oceanfart eller å sådant fartyg i nordsjöfart, vars maskinstyrka uppgår till minst tvåhundrafemtio indikerade hästkrafter, eller å dylikt fartyg, som är stätt i inskränktere fart och vars maskinstyrka uppgår till minst sexhundra indikerade hästkrafter, icke må, i fall resan under vanliga förhållanden kräver mera än tjugufyra timmars oavbruten gång, under två på varandra följande dygn överstiga sexton timmar; samt

att å helgdag sjöman icke må användas till annan skeppstjänst än dels vad som erfordras för fartygets framdrivande, manövrering eller navigering dels ock, där det kan anses ingå i sjömannens åligganden, lättare rengöring av de för befälhavare, förste styrman, förste maskinist, läkare, telegrafist eller sjöman avsedda rum eller sådant arbete, som, enligt vad i 6 § stadgas, kan å helgdag åläggas i nämnda paragraf avsedd personal.

För möjliggörande av sjömans användande å helgdag till sådan lättare rengöring som exempelvis spolning av däck, hava vid förslagets omarbetande de i sista stycket av denna paragraf förekommande orden »av de för befälhavare, förste styrman, förste maskinist, läkare, telegrafist eller sjöman avsedda rum» uteslutits.

5 §.

Denna paragraf lydde i det tidigare förslaget så:

5 §.

Sjöman å fartyg, som i 3 § avses, vilkens arbete icke är indelat i vakter och som ej tillhör den i 6 § omförmälda personal (*dagman*), må å söckendag ej användas till skeppstjänst mera än nio timmar och å helgdag ej till annan skeppstjänst än lättare rengöring av de för befälhavare, förste styrman, förste maskinist, läkare, telegrafist eller sjöman avsedda rum, i den mån sådan rengöring kan anses ingå i sjömannens åligganden.

Arbetstiden skall förläggas mellan klockan 6 f. m. och klockan 6 e. m.

Uti paragrafen i fråga har vidtagits motsvarande ändring som i nästföregående paragraf. För att emellertid förhindra, att rengöringsarbete i alltför stor omfattning förläggas till helgdag, har jag ansett lämpligt att efter norskt mönster fixera den tid, varunder sjöman må å helgdag användas till dylikt arbete, till högst en timme, i samband varmed föreskrivits, att arbetet å helgdag skall förläggas till tiden mellan klockan 6 och klockan 9 f. m. Arbete härutöver betraktas följaktligen såsom övertidsarbete.

6 §.

Denna paragraf har i oförändrat skick upptagits från det förut framlagda förslaget.

7 §.

Förevarande paragraf, uti vilken andra särskilda utskottet föreslog motsvarande ändring som i 3 §, har i likhet med sistnämnda paragraf bibehållits vid sin lydelse enligt det tidigare förslaget.

8 och 9 §§.

Dessa paragrafer förete icke heller någon avvikelse från Kungl. Maj:ts förra förslag.

10 §.

Denna paragraf var i det tidigare förslaget av följande lydelse:

10 §.

Därest fartygs uppehåll i hamn avses att vara längre, än i 9 § oförmäles, eller skeppstjänsten vid kortare uppehåll dock ej varder anordnad så, som i nämnda paragraf sägs, skall beträffande sjömans ordinarie arbetstid gälla:

att sjöman, som ej tillhör kökspersonalen, icke må å söckendag användas till skeppstjänst mera än åtta och en halv timmar och å helgdag icke till annan skeppstjänst än lättare rengöring av de för befälhavare, förste styrman, förste maskinist, läkare, telegrafist eller sjöman avsedda rum, i den mån sådan rengöring kan anses ingå i sjömannens åligganden;

att sjöman, som tillhör kökspersonalen, icke må å söckendag användas till skeppstjänst mera än tolv timmar och å helgdag ej till annan skeppstjänst än tillredning och servering av kosten jämte tillhörande diskning ävensom nödig uppspassning i övrigt samt den lättare rengöring, som kan anses ingå i sjömannens åligganden; samt

att arbetstiden skall förläggas för sjöman, som ej tillhör kökspersonalen, mellan klockan 6 f. m. och klockan 6 e. m., såvida ej annat överenskommes, samt för kökspersonalen mellan klockan 5 f. m. och klockan 7 e. m., så framt ej annat föränledes av överenskommelse, varom nyss nämnts.

Paragrafen har, i enlighet med vad ovan anförts, underkastats den förändringen, att arbetstiden i hamn å söckendag begränsats till åtta — i tropikerna sju — timmar. Därjämte hava bestämmelserna om sjömans användande till lättare rengöringsarbete å helgdag bragts i överensstämmelse med motsvarande stadgande uti 5 § av nu föreliggande förslag. Slutligen hava, i anledning av andra särskilda utskottets yttrande över det tidigare förslaget, ett par tillägg gjorts. Det ena avser rätt att, där i vederbörande hamn är så brukligt, förlägga skeppstjänsten i hamn å söckendag till annan tid än den eljest stadgade. Det andra tillägget åter har till syfte att bereda befälhavare tillfälle att uttaga sjöman till nattvakttjänst mot kompensation i föregående eller efterföljande ledighet eller genom övertidsersättning.

11 och 12 §§.

Dessa paragrafer skilja sig icke i något avseende från motsvarande paragrafer i det tidigare förslaget.

13 §.

Uti det förut framlagda förslaget hade denna paragraf följande lydelse:

13 §.

Utan hinder av vad här ovan stadgats må sjöman användas till skeppstjänst, då fråga är om:

- a) skeppstjänst, som med hänsyn till fartygets säkerhet nödvändigt måste utföras å annan tid, än sjömannen eljest har att förrätta skeppstjänst;
- b) skeppstjänst, som erfordras för lämnande av hjälp, varom i 34 a, 223 eller 223 a § sjölagen sägs;
- c) deltagande i sådana övningar med bärgnings- och eldsläckningsredskap, som, i enlighet med vad därom särskilt stadgas, varda anställda;
- d) askhissning; samt
- e) skeppstjänst, som föränledes därav, att besättningen blivit under pågående resa förminskad.

För skeppstjänst, som sjöman utför på grund av bestämmelserna i denna paragraf, är han, såvitt ej annat överenskommits, icke berättigad till ersättning i vidare mån, än i 95 § sjölagen sägs.

Andra särskilda utskottet föreslog vid sin behandling av denna paragraf den utvidgning av bestämmelsen under a), att densamma jämväl skulle omfatta sådan skeppstjänst, som kunde finnas nödvändig med hänsyn till säkerheten för ombordvarande eller last eller till fartygets navigering eller manövrering till sjöss. Å andra sidan förordade utskottet, att stadgandet under d) skulle begränsas att avse askhissning allenast till sjöss.

Utskottets ändringsförslag i nämnda båda hänseenden hava följts vid lagförslagets omarbetande.

14 §.

Motsvarande paragraf i det tidigare förslaget lydde sålunda:

14 §.

Sjöman vare pliktig att i större utsträckning och å andra tider, än i 4, 5, 6, 8, 10 eller 12 § sägs, mot ersättning utföra jämväl annan än i 13 § omförd skeppstjänst (*övertidsarbete*).

Beträffande sådant övertidsarbete gälla de i 15 § angivna begränsningar, dock ej då fråga är om skeppstjänst, som erfordras för lastens säkerhet eller för vidtagande av åtgärd, som blivit påbjuden av myndighet i hamn och som måste företagas å tid, då sjöman eljest endast må användas till skeppstjänst, som i 13 § omförmäles.

Såsom en följd av den i nästföregående paragraf under a) vidtagna ändringen hava orden »för lastens säkerhet eller» fått utgå ur förevarande paragraf.

15 §.

Från det förut framlagda förslaget avviker denna paragraf i det omarbetade förslaget endast såvitt avser 2 mom. Medan enligt förstnämnda förslag å fartyg, där skeppstjänst vore indelad i vakter på allmänt brukligt sätt, sjöman i hamn icke skulle få användas till övertidsarbete å helgdag, därest sjömannens skeppstjänst under samma dag därigenom skulle komma att överstiga åtta och en halv timmar, har nämligen, till följd av begränsningen av den ordinarie arbetstiden i hamn till åtta, respektive i tropikerna sju timmar, sjömans användande till övertidsarbete i hamn å helgdag i här avsedda fall gjorts beroende därav, att hans skeppstjänst under samma dag icke därigenom överstiger åtta eller i tropikerna sju timmar.

16 §.

Denna paragraf reglerar i förevarande förslag, liksom i det tidigare, den sjöman tillkommande övertidsersättning. I denna punkt har jag

ansett det böra medgivas sjöman rätt att genom avtal tillförsäkra sig ersättning efter högre grunder än de i paragrafens första stycke stadgade.

17—28 §§ jämte slutstadgandet.

Uti 21 och 23 §§ hava bestämmelserna om redares ansvarighet för befälhavarens i nämnda paragrafer omförmälda förseelser, i enlighet med andra särskilda utskottets hemställan vid behandlingen av det tidigare förslaget, underkastats en obetydlig omredigering.

I övrigt överensstämmer det omarbetade förslaget till alla delar med det förut framlagda.»

Föredraganden uppläste härefter det omarbetade lagförslaget, vilket var av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, samt hemställde, att lagrådets utlåtande över förslaget måtte, för det ändamål § 87 rege- ringsformen omförmäler, genom utdrag av protokollet inhämtas.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter bi- trädde hemställan behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall.

Ur protokollet:

G. Horn.

Bilaga.

Förslag

till lag om arbetstiden å svenska fartyg.

Med ändring av vad 44 och 96 §§ sjölagen innehålla häremot stridande förordnas som följer:

Inledande bestämmelser.

1 §.

1 mom. Denna lag äger, med nedan omförmälda undantag, tillämpning beträffande arbete, som å svenskt fartyg mot betalning anställd person för fartygets räkning eller eljest på grund av förmans uppdrag ombord å fartyget eller annorstädes utför.

2 mom. Från lagens tillämpning undantages arbete, som utföres av befälhavare å fartyg, å vilket utom befälhavaren minst två personer äro anställda;

förste styrman å fartyg, varest ytterligare minst en stryman finnes; förste maskinist å fartyg, varest ytterligare minst en maskinist finnes;

läkare och telegrafist;

person, som är anställd huvudsakligen för passagerares förplägning och upppassning med därtill hörande rengöring och diskning eller för passagerares räkning i övigt;

person, tillhörande redarens familj; samt

person, vilken är anställd å fartyg av följande slag, nämligen:

a) kronan tillhörigt fartyg, om vilket Konungen icke annorlunda förordnat,

b) fiske- eller fångstfartyg, då det såsom sådant användes,

c) isbrytar- eller bärgningsfartyg, då det såsom sådant användes,

d) lustfartyg,

e) segelfartyg, med eller utan hjälpmaskin, vars bruttodräktighet icke överstiger 75 ton, samt annat fartyg, som icke äger en nettodräktighet av minst 20 ton, såvida ej Konungen om fartyg, varom nu är sagt, annorlunda förordnat.

3 mom. När synnerliga skäl därtill äro, må Konungen eller den myndighet, åt vilken Konungen må hava uppdragit att i vissa avseenden därutinnan utöva beslutanderätt, medgiva undantag jämväl i övrigt från tillämpningen av denna lag.

2 §.

1 mom. I denna lag förstås med

skeppstjänst: arbete varom i 1 § 1 mom. sägs;

sjöman: en var som förrättar skeppstjänst, varå lagen äger tillämpning;

oavbruten gång: att icke land angöres eller eljest beröring med land äger rum under längre tid än två timmar vid varje tillfälle;

helgdag: söndag eller här i riket bruklig helgdag;

oceanfart: fart bortom 61 grader nordlig latitud (Bergen), 11 grader västlig longitud (Irlands västkust) och 48 grader nordlig latitud (Brest);

nordsjöfart: annan fart bortom linjen Skagen—Lindesnäs och linjen Esbjerg—Texel.

2 mom. Vid beräkning av arbetstid enligt denna lag skola undantagas måltidsrast ävensom annat uppehåll i skeppstjänsten, försåvitt det samma varar minst en timme.

Ordinarie arbetstid till sjöss.

3 §.

Befinner sig fartyg till sjöss å resa, vilken under vanliga förhållanden kräver mera än tolv timmars oavbruten gång, skall skeppstjänst vara indelad i vakter (skift) på allmänt brukligt sätt.

4 §.

Beträffande sjöman å fartyg som i 3 § avses, vilkens arbete är indelat i vakter, gäller

att arbetstiden icke må under två på varandra följande dygn överstiga tjugufyra timmar;

att, i fall antalet styrmän, maskinister, smörjare eller kollämpare uppgår till minst tre, arbetstiden för sjöman i dylik ställning icke må under två på varandra följande dygn överstiga sexton timmar;

att arbetstiden för eldare å ångfartyg i oceanfart eller å sådant fartyg i nordsjöfart, vars maskinstyrka uppgår till minst tvåhundrafemtio indikerade hästkrafter, eller å dylikt fartyg, som är statt i inskränktere fart och vars maskinstyrka uppgår till minst sexhundra indikerade hästkrafter, icke må, i fall resan under vanliga förhållanden kräver mera än tjugufyra timmars oavbruten gång, under två på varandra följande dygn överstiga sexton timmar; samt

att å helgdag sjöman icke må användas till annan skeppstjänst än dels vad som erfordras för fartygets framdrivande, manövrering eller navigering dels ock, där det kan anses ingå i sjömannens åligganden, lättare rengöring eller sådant arbete, som, enligt vad i 6 § stadgas, kan å helgdag åläggas i nämnda paragraf avsedd personal.

5 §.

Sjöman å fartyg som i 3 § avses, vilkens arbete icke är indelat i vakter och som ej tillhör den i 6 § omförmälda personal (*dagman*), må å söckendag ej användas till skeppstjänst mera än nio timmar och å helgdag ej till annan skeppstjänst än högst en timmes lättare rengöringsarbete, i den mån sådant rengöringsarbete kan anses ingå i sjömannens åligganden.

Arbetstiden skall förläggas å söckendag mellan klockan 6 f. m. och klockan 6 e. m. samt å helgdag mellan klockan 6 och klockan 9 f. m.

6 §.

Sjöman å fartyg som i 3 § avses, vilkens arbete icke är indelat i vakter och som är anställd för tillsyn å provianten, för tillredning eller servering av kosten eller för uppässning i övrigt eller för den rengöring eller diskning, som med dylikt arbete äger samband, må å söckendag icke användas till skeppstjänst mera än tolv timmar och å helgdag ej till annan skeppstjänst än tillredning och servering av kosten jämte tillhörande diskning ävensom nödig uppässning i övrigt samt den lättare rengöring, som kan anses ingå i sjömannens åligganden.

Arbetstiden för sjöman, som i denna paragraf avses (*kökspersonal*), skall förläggas mellan klockan 5 f. m. och klockan 8 e. m.

7 §.

Befinner sig fartyg till sjöss å resa, som under vanliga förhållanden kräver högst tolv timmars oavbruten gång, och är skeppstjänst indelad i vakter på allmänt brukligt sätt, skola bestämmelserna i 4—6 §§ lända till efterrättelse.

8 §.

Befinner sig fartyg till sjöss å sådan resa, som i 7 § avses, men är ej skeppstjänst indelad i vakter på allmänt brukligt sätt, skall beträffande arbetstiden gälla

att sjöman icke må användas till skeppstjänst, däri inbegripen skeppstjänst i hamn, mera än tjugufyra timmar under två på varandra följande dygn; samt

att annan än kökspersonalen tillhörande sjöman ej heller må användas mera än sextiotre timmar i veckan.

Ordinarie arbetstid i hamn.

9 §.

Under fartygs uppehåll i hamn må befälhavare, därest fartygets avgång skall äga rum senast under dygnet näst efter det, varunder fartyget ankommit till hamnen, anordna skeppstjänsten i enlighet med de bestämmelser, som äga tillämpning, då fartyget är till sjöss.

10 §.

Därest fartygs uppehåll i hamn avses att vara längre, än i 9 § omförmäles, eller skeppstjänsten vid kortare uppehåll dock ej varder anordnad så, som i nämnda paragraf sägs, skall beträffande sjömans ordinarie arbetstid gälla

att sjöman, som ej tillhör kökspersonalen, icke må å söckendag användas till skeppstjänst mera än åtta, i tropikerna sju, timmar och å helgdag icke till annan skeppstjänst än högst en timmes lättare rengöringsarbete, i den mån sådant rengöringsarbete kan anses ingå i sjömannens åligganden;

att sjöman, som tillhör kökspersonalen, icke må å söckendag användas till skeppstjänst mera än tolv timmar och å helgdag ej till annan

skeppstjänst än tillredning och servering av kosten jämte tillhörande diskning ävensom nödig uppässning i övrigt samt den lättare rengöring, som kan anses ingå i sjömannens åligganden; samt

att arbetstiden, såvida ej annat överenskommes eller är i vederbörande hamn brukligt, skall förläggas för sjöman, som ej tillhör kökspersonalen, å söckendag mellan klockan 6 f. m. och klockan 6 e. m. och å helgdag mellan klockan 6 och klockan 9 f. m. samt för kökspersonalen mellan klockan 5 f. m. och klockan 7 e. m.

För nödig vakttjänst må arbetstiden kunna förläggas mellan klockan 6 e. m. och klockan 6 f. m.; dock skall i sådant fall antingen motsvarande fritid vara beredd eller beredas under närmast föregående, samma eller närmast efterföljande dygn eller ock ersättning utgå såsom för övertidsarbete.

11 §.

Under fartygs uppehåll i hamn skall sjöman, för att få tillfälle att under affärs- och expeditionstid gå i land, en gång i månaden åtnjuta ledighet från skeppstjänsten för tiden efter klockan 12 middagen å dag, då affärs- och expeditionslokaler hållas öppna. Överstiger icke fartygs oavbrutna uppehåll i hamn fyrtioåtta timmar, må dock sådan ledighet påfordras allenast, såvida fartygs avgång därigenom icke fördröjes.

Ordinarie arbetstid vid ankomst till eller avgång från hamn.

12 §.

1 mom. Då fartyg, varå skeppstjänst är indelad i vakter på allmänt brukligt sätt, ankommer till eller avgår från hamn, må sjöman användas till arbete utöver vad i 4, 5, 6, eller 10 § stadgas, dock icke längre tid, än att arbetstiden under två på varandra följande dygn för sjöman, vilkens arbetstid enligt bestämmelserna i 4 § må utgöra högst sexton timmar, icke överstiger denna tid samt för annan sjöman icke överstiger tjugufyra timmar.

2 mom. Då fråga är om annat fartyg, än i 1 mom. avses, regleras sjömans arbetstid vid fartygets ankomst till eller avgång från hamn av bestämmelserna i 8 §.

Säkerhetstjänst och övertidsarbete m. m.

13 §.

Utan hinder av vad här ovan stadgats må sjöman användas till skeppstjänst, då fråga är om:

a) skeppstjänst, som med hänsyn till säkerheten för fartyg, liv eller gods eller till fartygs navigering eller manövrering till sjöss nödvändigt måste utföras å annan tid, än sjömannen eljest har att förrätta skeppstjänst;

b) skeppstjänst, som erfordras för lämnande av hjälp, varom i 34 a, 223 eller 223 a § sjölagen sägs;

c) deltagande i sådana övningar med bärgnings- och eldsläckningsredskap, som, i enlighet med vad därom särskilt stadgas, varda anställda;

d) askhissning till sjöss; samt

e) skeppstjänst, som föranledes därav, att besättningen blivit under pågående resa förminskad.

För skeppstjänst, som sjöman utför på grund av bestämmelserna i denna paragraf, är han, såvitt ej annat överenskommits, icke berättigad till ersättning i vidare mån, än i 95 § sjölagen sägs.

14 §.

Sjöman vare pliktig att i större utsträckning och å andra tider, än i 4, 5, 6, 8, 10 eller 12 § sägs, mot ersättning utföra jämväl annan än i 13 § omförmäld skeppstjänst (*övertidsarbete*).

Beträffande sådant övertidsarbete gälla de i 15 § angivna begränsningar, dock ej då fråga är om skeppstjänst, som erfordras för vidtagande av åtgärd, som blivit påbjuden av myndighet i hamn och som måste företagas å tid, då sjöman eljest endast må användas till skeppstjänst, som i 13 § omförmäles.

15 §.

1 mom. Å fartyg, där skeppstjänst är indelad i vakter på allmänt brukligt sätt, må till sjöss eller under dygn, då fartyg ankommer till eller avgår från hamn, övertidsarbete icke åläggas sjöman, såvida tiden för hans skeppstjänst därigenom skulle under två på varandra följande dygn med mera än sex timmar överskjuta den ordinarie arbetstiden.

2 mom. Befinner sig fartyg, som i 1 mom. avses, i hamn, må sjöman icke användas till övertidsarbete

å *söckendag*, därest tiden för sjömannens skeppstjänst därigenom skulle antingen överstiga den ordinarie arbetstiden för samma dygn med mera än sex timmar eller under två på varandra följande dygn uppgå till mera än tjugunio timmar; samt

å *helgdag*, därest sjömannens skeppstjänst under samma dag därigenom skulle överstiga åtta, i tropikerna sju, timmar.

Till övertidsarbete för annan lastning eller lossning än sådan, som avser passagerares effekter eller post eller gods, vars lastning eller lossning ej kan utan fara för godset uppskjutas, må sjöman ej användas å helgdag eller oftare än varannan dag, så framt icke övertidsarbete erfordras för att fartygets avgång ej må avsevärt fördröjas.

3 mom. Å annat fartyg, än i 1 mom. avses, må sjöman icke användas till övertidsarbete, därest den tid, varunder han såväl i hamn som till sjöss utför skeppstjänst, därigenom skulle under två på varandra följande dygn överstiga trettio timmar.

4 mom. Till övertidsarbete må sjöman icke användas mera än aderton timmar i veckan.

16 §.

Ersättning för övertidsarbete skall, för timme beräknat, utgöra, när arbetet utföres å söckendag, minst en etthundrafemtiondel och, när arbetet utföres å helgdag, minst en sjuttiofemtedel av sjömannens kontanta månadslön.

Har sjöman någon dag mera än två timmar använts till övertidsarbete, bestående av lastning eller lossning, skall, därest han under närmast följande dag eller dagar användes för enahanda arbete, sjömannen för det å sistberörda dag eller dagar utförda övertidsarbete av sådan art utfå ersättning efter den för övertidsarbete å helgdag stadgade beräkningsgrund, ändock att arbetet utförts å söckendag.

Ersättningen skall beräknas särskilt för varje tillfälle övertidsarbete utföres. För varje påbörjad halvtimme betalas ersättning såsom för halvtimme.

Övriga bestämmelser.

17 §.

Avtal, som ingås i strid mot denna lag, vare utan verkan.

18 §.

För varje dag, varunder övertidsarbete förekommer, åligger det befälhavaren att senast nästföljande dag härom göra anteckning i särskild övertidsjournal, upprättad enligt formulär, som fastställs av fartygsinspektionens chefsmyndighet.

Ej må någon, vars rätt är därav beroende, förvägras att om över-

tidsjournals innehåll undfå nödig kännedom och att därav taga skriftligt utdrag. Övertidsjournal skall av redaren förvaras minst två år efter dess avslutning.

19 §.

Befälhavare skall tillse, att ett exemplar av denna lag finnes tillgängligt ombord å fartyget.

20 §.

Tillsyn å efterlevnaden av denna lag utövas av fartygsinspektionens tillsynsorgan; och skall i övrigt beträffande tillsynen i tillämpliga delar lända till efterrättelse vad i 1, 6 och 7 kap. lagen den 16 oktober 1914 om tillsyn å fartyg finnes stadgat.

Närmare föreskrifter angående tillsynens utövande meddelas av Konungen.

21 §.

Befälhavare, som använder sjöman till skeppstjänst i strid mot vad i denna lag stadgas eller som bryter mot bestämmelsen i 11 §, straffes med böter från och med tio till och med ettusen kronor.

Lika med befälhavare straffes redare, där förseelsen visas hava skett med hans vetskap och vilja.

22 §.

Bryter befälhavare eller redare mot bestämmelse, som är meddelad i 18 §, straffes med böter från och med fem till och med femhundra kronor.

23 §.

Har befälhavare, sig eller annan till nytta eller att därmed skada göra, fört falsk övertidsjournal eller övertidsjournalen ändrat eller förstört, undanstuckit eller oläslig gjort, straffes med böter eller fängelse i högst sex månader.

Har redare gjort sig skyldig till förseelse, som nu sagts, eller visas sådan av befälhavaren begången förseelse hava skett med redarens vetskap och vilja, vare han förfallen till enahanda ansvar.

24 §.

Åsidosätter befälhavare den skyldighet, som enligt 19 § åligger honom, straffes med böter, högst etthundra kronor.

25 §.

Allmän åklagare åligger att tala å förseelse, varom i denna lag sägs.

26 §.

Om domstol i tvistemål, som bör bedömas efter denna lag, skall vad i 323—325 §§ sjölagen stadgas äga motsvarande tillämpning.

27 §.

Om domstol i mål rörande förseelse, varom i denna lag sägs, skall vad i 328 § sjölagen stadgas äga motsvarande tillämpning.

28 §.

Böter, som enligt denna lag ådömas, tillfalla kronan och skola vid bristande tillgång till deras fulla gäldande förvandlas enligt allmänna strafflagen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1920 och gäller till och med den 31 december 1923; skolande dels beträffande sådan under tiden för lagens giltighet begången förseelse, som avses i 21—24 §§, dels ock i fråga om domstol i tvistemål, som bör bedömas efter denna lag, vad i lagen är stadgat fortfara att gälla även efter sistnämnda dag.

*Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd fredagen
den 1 augusti 1919.*

Närvarande:

Justitieråden AMÉEN,
friherre LEIJONHUFVUD,
EDELSTAM,
Regeringsrådet LINNÉR.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag av protokollet över finans-
ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 16 juli 1919,
hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87
regeringsformen omförmälda ändamål inhämtas över upprättat förslag till
lag om arbetstiden å svenska fartyg.

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, hade inför lagrådet
föredragits av tillförordnade sekreteraren i kommerskollegium Nils Carlsson.

Lagrådet yttrade:

Vid granskningen av det sedermera för innevarande års lagtima
riksdag framlagda förslaget till lag i förevarande ämne anförde lag-
rådet, att på grund av antydda brister och ofullständigheter i den till-
gängliga utredningen lagrådet icke varit i stånd att ägna förslaget sådan
saklig granskning, som vederbort. Lagrådet framhöll emellertid såsom
mindre lämpligt att till fristående behandling utbryta berörda ämne ur
dess sammanhang med övriga frågor angående fartygsbesättnings arbets-
och levnadsförhållanden och betonade, att det för rederierna och landets
ekonomiska liv vore av högsta vikt att på sjöfartens område, där den
mellanfolkliga beröringen vore så särskilt livlig, sträva efter inter-
nationell överensstämmelse i lagstiftning, i vilket avseende förslaget, som

skilde sig även från vad som gällde eller vore föreslaget att gälla hos våra nordiska grannländer, ansåges lämna rum för välgrundade anmärkningar.

Vad sålunda anförts äger i huvudsak giltighet även beträffande nu föreliggande förslag, och vad särskilt angår det sist anmärkta förhållandet bör ytterligare erinras, att förslaget i icke ringa mån skiljer sig från den numera i Norge antagna lagen i motsvarande ämne, utan att av den tillgängliga utredningen kan bedömas, huruvida vägande skäl till sådan avvikelse äro förhanden. Därest det remitterade förslaget varder lag, kommer således, måhända utan tillräcklig grund, att skapas olikhet mellan de båda ländernas lagstiftning å ett område, där i stället överensstämmelse vore särskilt önskvärd.

Om lagrådet oaktat dessa omständigheter anser sig kunna underlåta att avstyrka proposition till riksdagen i enlighet med förslaget, har därvid, liksom tidigare, hänsyn tagits till den Konungen givna dispensbefogenhet och förutsatts, att denna befogenhet kommer till användning i alla de fall och i alla de hänseenden, där dess utövning visar sig av förhållandena påkallad.

Ett stöd för intagande av denna ståndpunkt — oaktat i det nya förslaget vidtagits den icke oväsentliga skärpningen av arbetstidens begränsning för sjöfolket, att den ordinarie arbetstiden i hamn å söckendag nedsatts från förut föreslagna åtta och en halv timmar till åtta eller i tropikerna sju timmar — har lagrådet ock funnit i den omständigheten, att i ett nyligen mellan Sveriges redareförening samt två stora sjöfolksorganisationer träffat kollektivavtal nu åsyftade arbetstid (utom tropikerna) bestämts på enahanda sätt som i lagförslaget skett.

I övrigt föranleder förslaget följande erinringar.

1 §.

Enligt vad andra särskilda utskottet vid årets lagtima riksdag i sitt utlåtande upplyst, har kökspersonalen å de svenska fartygen så gott som undantagslöst om hand så väl passagerarnas som befälhavarens och besättningens förplägnad m. m. Under sådana förhållanden synes det kunna möta avsevärda svårigheter att avgöra, om och i vad mån passagerarnas eller befälhavarens och besättningens betjänande är huvudsaken vid anställandet av dylik kökspersonal. För att förebygga oklarhet och ojämnhet vid tillämpningen synes därför undantaget med avseende å nämnda personal böra omfatta person, i vars åligganden ingår passa-

gerares förplägning och uppässning med därtill hörande rengöring och diskning eller som är anställd för passagerares räkning i övrigt.

3 §.

Avsikten med förevarande lagrum torde, såsom framgår av vissa följande paragrafer, vara att stadga, dels att vaktindelning, där sådan äger rum, skall ske på något av de sätt, som äro allmänt brukliga, och dels att vaktindelning skall ske i de fall, då det är allmänt brukligt, men därutöver icke behöver vidtagas. För att tydligare ange nämnda innebörd torde i lagrummet böra användas det uttryckssättet, att skeppstjänsten skall vara indelad i vakter (skift) i den mån och på det sätt, allmänt är brukligt.

4 §.

Från huvudregeln i denna paragraf, att å fartyg, där skeppstjänst är indelad i vakter, den ordinarie arbetstiden under två på varandra följande dygn utgör högst tjugufyra timmar, göres undantag under olika betingelser för å ena sidan styrmän, maskinister, smörjare eller kollämpare och å andra sidan eldare. I en reservation, som fogats vid vederbörande utskotts sistlidna riksdag avgivna utlåtande, nämnes motorman särskilt såsom jämställd med maskinist, eldare, smörjare eller kollämpare. Varken härav eller av vad i ärendet i övrigt förekommit framgår, till vilken kategori av sjömän motorman bör hänföras i avseende å arbetstiden. Det torde böra undersökas, huruvida uppfattningen därutinnan är så enhetlig inom sjöfartskretsar, att särskilt stadgande angående motormän kan anses onödigt. Där så befinnes icke vara fallet, bör lagtexten förtydligas på sätt utredningen föranleder.

10 §.

I det tidigare förslaget var medgivandet att förlägga arbetstiden för kökspersonalen till annan tid av dygnet, än lagen stadgade, gjort beroende av att dylik förflyttning av arbetstiden ägt rum beträffande övriga sjömän. I enlighet därmed torde den nu föreslagna avfattningen böra jämkas för säkerställande i det förutsatta fallet av nödigt samband emellan de båda personalgruppernas arbetstid.

15 §.

Sedan i 10 § vidtagits förkortning av arbetstiden från åtta och en halv till högst åtta timmar, torde i förevarande paragrafs 2 mom.

sammanlagda arbetstiden å söckendag under två på varandra följande dygn böra angivas till högst tjuguåtta timmar.

17 §.

Nu gällande lagar med så kallade tvingande bestämmelser stadga i allmänhet såsom påföljd för intagandet i ett avtal av villkor, som strider mot en dylik bestämmelse, icke att själva avtalet blir utan verkan, utan allenast, att detta blir förhållandet med det olagliga villkoret. Då strängare påföljd väl knappast i förevarande lag torde vara avsedd, hemställes, att paragrafen erhåller följande lydelse: »Innehåller avtal om skeppstjänst villkor stridande mot denna lag, vare det villkor utan verkan.»

23 och 24 §§.

Bestämda gränser för bötesbeloppen torde böra angivas: i 23 § från och med fem till och med femhundra kronor samt i 24 § från och med fem till och med etthundra kronor.

25 §.

Förevarande paragraf, vartill motsvarighet saknas i de till lagrådet jämväl remitterade förslagen till lag om arbetstidens begränsning och lag om begränsning av tiden för bageri- och konditoriarbete, synes såsom obehörlig kunna utgå.

Slutstadgandet.

Den dispensbefogenhet med avseende å lagens tillämpning, som enligt stadgandet i 1 § 3 mom. tillkommer Konungen eller efter Konungens uppdrag myndighet, lärer vara avsedd att komma till utövning så tidigt, att nödiga befunna undantag och anstånd kunna beviljas, innan lagens begränsningar av arbetstiden eljest skulle vara att iakttaga. Ett annat förfaringssätt kunde uppenbarligen medföra väsentliga olägenheter. Vad sålunda synes vara åsyftat torde emellertid böra finna uttryck i lagtexten. I sådant hänseende erfordras, att i slutstadgandet inrymmes bestämmelse om att nyss angivna lagrum skall lända till efterrättelse omedelbart efter lagens utfärdande.

Ur protokollet:

A. V. Stenkula.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 2 augusti
1919.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN.
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden: PETERSSON,
NILSON,
LÖFGREN,
friherre PALMSTIERNA,
RYDÉN,
UNDÉN,
THORSSON.

Efter gemensam beredning med cheferna för justitie- och civil-
departementen anförde chefen för finansdepartementet, statsrådet Thors-
son, följande:

»Sedan Kungl. Maj:t den 16 juli 1919 beslutat inhämta lagrådets
utlåtande över upprättat förslag till lag om arbetstiden å svenska fartyg
samt lagrådet nästlidne dag avgivit sådant utlåtande, anhåller jag att
få ånyo anmäla detta ärende.»

Föredragande departementschefen redogjorde härefter för innehållet
i lagrådets utlåtande samt anförde vidare:

»Lagrådet har ansett att för förebyggande av oklarhet och ojämnh-
et vid tillämpningen den i 1 § 2 mom. införda undantagsbestämmelsen
rörande viss kökspersonal borde omfatta person, i vars åligganden inginge

passagerares förplägning och upppassning med därtill hörande rengöring och diskning eller som vore anställd för passagerares räkning i övrigt. Med hänsyn till vad jag vid föredragningen inför Kungl. Maj:t den 16 juli 1919 av lagförslaget anförde till stöd för den nuvarande avfattningen av bestämmelsen i fråga, torde någon ändring därav ej böra ske.

Den nuvarande lydelsen av 3 §, mot vilken lagrådet gjort erinran, lärer utan fara för misstolkning kunna bibehållas.

Lagrådet har ansett, att 25 § såsom obehövlig kunde utgå. Densamma synes dock böra bibehållas till upplysning i där avhandlat hänseende för dem, som lagen närmast kommer att röra.

I övrigt torde lagrådets anvisningar förtjäna beaktande och hava i överensstämmelse med desamma tillägg och ändringar gjorts i lagförslaget. I avseende härå må, i anledning av vad lagrådet anfört beträffande 4 §, särskilt anmärkas, att motorman i fråga om arbete och de förhållanden, under vilka detsamma utföres, är närmast jämförlig med maskinist och smörjare, varför motormannens arbetstid bör regleras på sätt i förslaget redan skett för de nyssnämnda kategorierna sjömän. Beträffande den av lagrådet förordade ändring ifråga om slutstadgandet har tiden för ikraftträdandet av stadgandet i 1 § 3 mom. ansetts böra bestämmas till den 1 november 1919.»

Föredragande departementschefen uppläste härefter det ifrågasvarande förslaget till lag om arbetstiden å svenska fartyg i dess omarbetade skick samt hemställde, att detsamma måtte jämlikt § 87 regeringsformen genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställan behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall; och skulle till riksdagen avlåtas proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Birger Looström.